

Corsendonck

HEEMKUNDIG MUSEUM OUD-TURNHOUT

 Op 15 april werd ons museum geopend. Zonder preten-
 tie mogen we zeggen dat deze opening een succes was.
 Op zondag 17 april kwamen immers ongeveer 200 be-
 zoekers over de vloer. De reacties waren lovend,
 aanmoedigend en soms ook corrigerend. Wij zullen in
 de toekomst hiermee zeker rekening trachten te hou-
 den.

De eerste stap werd gezet, en we zijn ervan over-
 tuigd dat het museum zal groeien. Intussen zijn er
 reeds enkele wijzigingen aangebracht, waaruit blijkt
 dat het opzet van een groeiend en steeds wijzigend
 museum bewaarheid wordt. Zo werd bijvoorbeeld
 onze collectie prehistorische vondsten uitgebreid
 met een aantal belangrijke vondsten, gedaan op Schuur-
 hovenberg door de Heer Gustaaf Aerts en waarvan
 een aantal reeds aan een wetenschappelijke studie
 onderworpen werden.

Wie nog niet de gelegenheid had om een kijkje te ko-
 men nemen nodigen we vriendelijk uit op één van de
 volgende eerste zondagen van de maand tussen 14 en
 17 uur. We geven hier ook een lijstje met de ver-
 antwoordelijken voor dit seizoen:

3 juli: Theresia Leppens en Paul Bastijns
 7 augustus: Gust Sels en Willy Buysse
 4 september: Gust Sels en Gustaaf Aerts
 2 oktober: Willy Van Hout en Dirk Van Loon
 6 november: Jef Hens en Hugo Miguet.

Op zondag 11 september wordt door de Streek-VVV-
 Noorderkempen een opendeurdag in alle Kempense
 musea georganiseerd. Uiteraard is ook dan het
 Heemkundig Museum van Oud-Turnhout geopend, en wel
 van 10 uur tot 17 uur.

Mogen we vragen dat onze leden de openingsdagen en
 -tijden ook aan geïnteresseerde vrienden en kennis-
 sen zouden kenbaar maken?

Voor bezoeken met groepen -en we mochten er intussen
 reeds een paar ontvangen - kan men steeds op een
 ander ogenblik terecht. Afspraak hiervoor kan ge-
 maakt worden bij de voorzitter (tel. 67 85 40).

100 JAAR SINT-ANTONIUSPAROCHIE OOSTHOVEN

Op 22 mei was het precies 100 jaar geleden dat de eerste pastoor van Oosthoven aangesteld werd. Naar aanleiding daarvan schreef Willy Van Hout de geschiedenis van de St-Antoniusparochie. Over dit prachtig verzorgde boek werd hier reeds geschreven en de meeste leden hebben het zich wellicht ook aangeschaft. Degenen die dit nog niet deden kunnen vooralsnog genieten van een gunstprijs (550 BF/ex). Vanzelfsprekend geldt deze prijs slechts voor 1 exemplaar. Voor niet-leden kost het boek nu 600 BF. Je kan hiervoor steeds terecht bij de auteur Willy Van Hout, Polderstraat 22, of bij de secretaris of voorzitter.

De kerktentoonstelling in de St-Antoniuskerk mocht ook een behoorlijke belangstelling genieten. Heel wat inwoners van Oosthoven hebben tijdens dat weekend kennis gemaakt met de kerkschatten, gebruiksvoorwerpen en documenten die de parochie rijk is. Tevens leerden heel wat mensen de heemkundekring kennen. Wij moeten verder trachten op dergelijke activiteiten in te spelen; het is immers één van de wijzen waarop we als vereniging naar buiten kunnen treden. Stilaan mogen we ook ervaren dat meer en meer personen en verenigingen op de heemkundekring beroep doen wanneer zich een herdenkingsviering voordoet. Dat kan ons alleen maar verheugen. Zo leeft Corsendonca!

* * * *

LIED UIT DE VERZAMELING VAN ANNA DRIESEN:

HET HAAR (ca 1840)

In 't algemeen bemin ik vele vrouwen
 Want ene vrouw is toch zo lief en fijn;
 En als ik in mijn leven eens zal trouwen,
 Ik zweer het u, dat zal met een meisje zijn.
 Want 't is haar haar die mij meest kan behagen
 Ja vrienden, ik zeg het u voorwaar
 Zijn het haar handjes of borstjes zult gij vragen
 O neen, o neen het is haar schone haar. (bis)

De zwarte haar die geeft de meisjes streken
 Iets fiers, iets schoons, dat haar vereren doet
 Die schone kleur die ook het hoofd omtrekken
 De zwarte haar staat aan alle meisjes schoon.
 Geheel verheugd verslijt ik gans mijn leven
 Als ik nen dag met zo een schepsel paar
 Want dag en nacht voel ik mijn hartje beven
 Voor de meisjes lief, voor de meisjes met zwarte
 haar. (bis)

De bruine haar is niet naar mijn verlangen
 Omdat het bleke bruin mij steeds ontmoet
 En dat hoog bruin het zwarte doet vervangen
 En dat het ook wel op het zwarte trekt
 Maar ik zou mij dan toch niet laten kwellen
 Als ik een dag met zo een schepsel paar
 Dan zou ik gauw mijn zinnen kunnen stellen
 Op die meisjes lief, op die meisjes met bruin
 haar. (bis)

Hoe lief en fijn is toch dat schone wezen
 De blonde meid met haar oogjes blauw en rein
 In 't hemelrijk daar zijn zij uitgelezen
 Ik zweer het u, het moet een blonde zijn.

Had ik het woord aan de zwarte niet gegeven
 Geloof mij vrienden, ik zeg het u voorwaar
 Dan zou ik alleen op aarde kunnen leven
 Voor de meisjes lief, voor de meisjes met blonde
 haar. (bis)

De rosse haar dat is den baas der bazen
 Hetwelk toch hier niemand gelooft nochtans
 Zij die van die kleur toch zo willen razen
 Ik acht mij zot voor zo een gouden hoofd.
 Kom maar tot mij o gij vergulde vrouwen
 Maar ik ben verpast o Here God 't is waar
 Maar ik wens toch ja aan al de mans die trouwen
 Een meisje lief, een meisje met rosse haar (bis).

De grijze haar die eerbied doet verwekken
 Ik acht het mij als een edel hoofdsieraad
 En ik zou o ja mijn hoofd daarvoor ontdekken
 Als ik een vrouw zo tegenkwam op straat.
 Ik wilde liever sterven als 't eerste wijf mij fopte
 En ik nam een tweede al was zij tachtig jaar
 Dan zou ik ja mijn hart nog voelen kloppen
 Voor die meisjes lief, voor die meisjes met grijze
 haar (bis).

Maar al die kleuren zijn van gener waarde
 Als men daarbij een klets kop vergelijkt
 Het is het edelst en 't schoonste der aarde,
 Vivat het hoofd dat zonder pluimen prijkt.
 Men kan daarmee in het donker zien te lezen
 Ook zonder licht ziet men daarmee zo klaar
 Voor mij moeten op aarde geen ander wezen
 Als meisjes lief, als meisjes zonder haar.
 Voor mij moeten op aarde geen ander wezen
 Als meisjes lief, als meisjes met veel haar.

MET DE HEEMKUNDEKRING OP REIS OP 3 SEPTEMBER

Hierbij nodigen we al onze leden en hun gezin uit voor een prachtige en leerrijke reis naar La Louvière en omgeving. Reisdoel is niet de stad zelf, doch een aantal historisch en kunsthistorisch belangrijke bezienswaardigheden uit de omgeving. Een uitgebreide beschrijving hiervan leest u verder in dit nummer. Eerst enkele praktische gegevens:

DATUM: zaterdag 3 september 1988

VERTREK: ca 7 u 's morgens, met opstapmogelijkheden te Oosthoven, Centrum en Zwaneven, telkens aan de kerk

TERUGKEER: voorzien rond 23 u

PROGRAMMA: voormiddag:-geleid bezoek aan de mijnwerkerssite Bois-du-Luc

-vrij bezoek aan kunsthistorisch museum en park van Mariemont, met gelegenheid tot middagmaal (pic-nic)

namiddag:-afvaart van het Canal du Centre met zijn 19e-eeuwse scheepsliften

-bezoek aan de enorme werf van Strépy-Thieu (bouw nieuwe lift)

-degustatie van het streekbier, "St-Feuillien"

PRIJS: alles inbegrepen behalve eetmalen: 600 BF/p. (berekend op 30 deelnemers)

INSCHRIJVING: door betaling van de vereiste som aan: -Hugo Miguët, Sprinkhanenweg 4
-Willy Buysse, P. Kerselaersstr. 17
-Marcel Robrechts, Stweg op Mol 34

OPGELET! Het aantal deelnemers is beperkt tot 50!
UITERSTE DATUM VAN INSCHRIJVING: 15 AUGUSTUS 1988.
De deelnemers ontvangen een bewijs van betaling.
Deze activiteit gaat door in samenwerking met het Dauidsfonds.

DE MIJNWERKERSSITE VAN BOIS-DU-LUC: WAAR DE TIJD STIL STAAT...

Kapperszaak "Antonio", winkel-bazaar op de hoek "Barletta", "mama's" die met zuiderse luidruchtigheid op hun kroost roepen en zwartharige mannen die bij een bank samentroepen om met brede gebaren de nieuwtjes van de dag uit te wisselen... Men zou zich in Italië kunnen wanen. Maar de tafelen spelen zich af in de "carré's", de rijtjeshuizen van de vele honderden hektaren grote mijnwerkerssite Bois-du-Luc in het Henegouwse Houdeng-Aimeries. Sedert enige tijd werd Bois-du-Luc, bestaande uit mijnschachten, lifttorens, ateliers, bureaus, kolenwagens, een feestzaal, scholen, een kerk, een park-met-kiosk, een hospitaal en een bejaardentehuis geklasseerd en grotendeels gerestaureerd. Volgens de initiatiefnemers is dit een unicum in Europa: een compleet mijnwerkersdorp (de mijn sloot in 1973!) bleef bewaard...

Alles begon in 1974, een jaar nadat de laatste steenkoolput van Bois-du-Luc definitief dicht ging, toen het Centre Hennuyer d'Histoire et d'Archéologie industrielle werd opgericht. Dit CHAI, dat in zijn vaandel het behoud van het industrieel erfgoed van Henegouwen schreef, zette zich met al zijn mogelijkheden in voor het authentiek bewaren van Bois-du-Luc voor het nageslacht. En met snel succes, zo bleek. Op 14 oktober 1974 al kocht de staat de 162 huizen, de carré's, en liet de restauratie uitvoeren door het Nationaal Instituut voor de Huisvesting. Later nam de Waalse deelregering de restauratie- en verbeteringswerken aan de nu nog bijna alle bewoonde mijnwerkerswoningen over. Op 3 mei 1979 kocht de Belgische overheid de gebouwen en de industriële terreinen van Bois-du-Luc, dat gedurende zijn 300-jarig bestaan een privé-onderneming was. De Société du Bois-du-Luc schreef trouwens geschiedenis toen ze op 14 februari 1685 als eerste kapitalistische onderneming van België onder

de benaming "Société du Grand Conduit et du Charbonnage de Houdeng" werd gesticht. Hoewel de restauratie nog verre van voltooid was (en is) werd Bois-du-Luc in 1983 voor het publiek opengesteld.

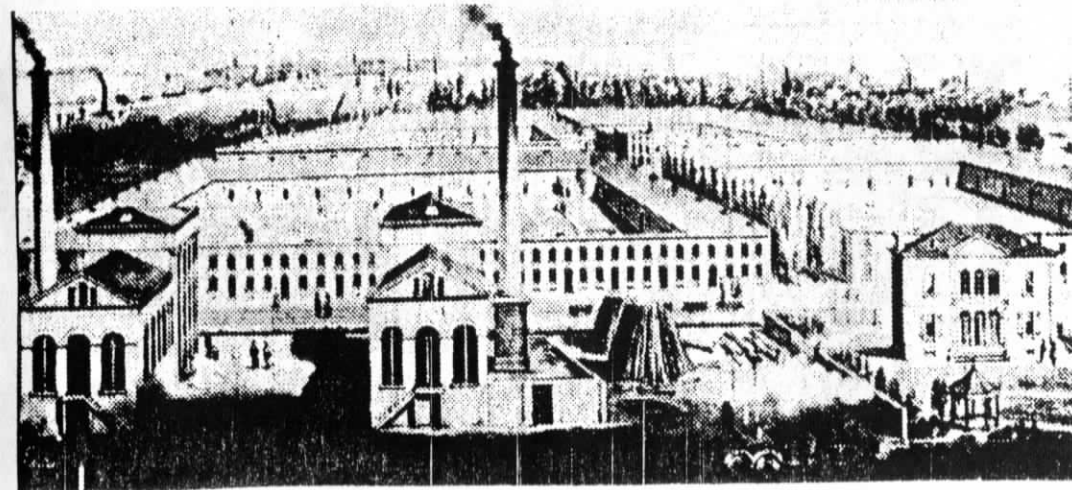
Een maquette, bij het begin van de rondgang, geeft duidelijk weer wat er de bezoeker allemaal wacht. Van de oude bureaus, waarin destijds kader en bedienden werkten, over het indrukwekkende hoofdate-lier met zijn 19^e-eeuwse sfeer waar ijzeren wisselstukken voor o.m. mijnwagons en werktuigen allerhande werden gemaakt tot schrijnwerkerij, smidse en paardestallen. Tot omstreeks 1920 beschikte Bois-du-Luc over ongeveer 200 paarden die zowel boven- als ondergronds vrachten versleepten. Verder zijn er machinerie, lifttorens en alles wat bij steenkoolexploitatie komt kijken. Enkel afdalen in de mijn zelf is niet meer mogelijk.

Merkwaardig zijn ook de kolossale torens met daartussen ingangspoorten die naar beneden kunnen worden gelaten. Ze werden opgetrokken na de stakingen van 1880, zodat het sindsdien mogelijk werd het hele mijncomplex, dat door hoge muren is omgeven, in een oogwenk in een versterkte burcht om te toveren.

Aan de andere zijde ligt het mijnwerkersdorp erbij alsof de tijd er heeft stilgestaan. In de huisjes, gebouwd in 1838 en toen ver op hun tijd vooruit zodat ze als lokmiddel dienden voor het aantrekken van arbeidskrachten, leven nog zowat 900 mensen. Ze betalen er een bescheiden huurprijs voor een woonst zonder veel comfort, met een paar kamers en een tuintje van een voorschot groot. Iets groter zijn de hoekhuizen; ze werden destijds toegewezen aan de "porions", de opzichters in de mijn, die tot taak hadden het doen en laten van het mijnwerkersvolkje in de gaten te houden: een teken van organisatie en van de greep die het bedrijf op zijn personeel had.

Bois-du-Luc was overigens totaal self-supporting. Vandaar dat de site, benevens woningen, ook een hospitaal en een bejaardentehuis (thans beide eigendom van de stad La Louvière), een feestzaal, een kerk, schoolgebouw (enkel lager onderwijs, tot de leeftijd om in de mijn te gaan werken), een spaarbank, een winkel-bazaar, een kiosk (waarop de dorpsfanfare speelde) en een wandelpark telde.

In de periode vóór de tweede wereldoorlog werkten ook vele Vlamingen, vooral Brabanders, in Bois-du-Luc. Veel inwoners dragen dan ook nog Vlaamse namen en gaan regelmatig op bezoek bij Vlaamse grootouders. Vanaf 1946 echter werd het acuut tekort aan arbeidskrachten opgevuld door Italiaanse gastarbeiders. België had een akkoord gesloten met de Italiaanse regering dat inhield dat Italië jaarlijks 2000 mijnwerkers moest leveren. Die werden hier aanvankelijk in erg penibele omstandigheden ondergebracht in barakken waarin eerder Duitse krijgsgevangenen gezeten hadden. De mijnramp van Marcinelle in 1956 (262 doden, waaronder 136 Italianen) deed de alarmklok luiden: de Italiaanse overheid raakte van de slechte behuizing van haar onderdanen op de hoogte en deed bij de Belgische regering stappen voor verbetering, wat ook gebeurde, o.m. door huisvesting in de 'carrés' van Bois-du-Luc. Nu nog bestaat ruim 50% van de bevolking van Groot-La Louvière uit Italianen. Wie kent bijvoorbeeld Enzo Scifo niet?

PARK EN MUSEUM VAN MARIEMONT

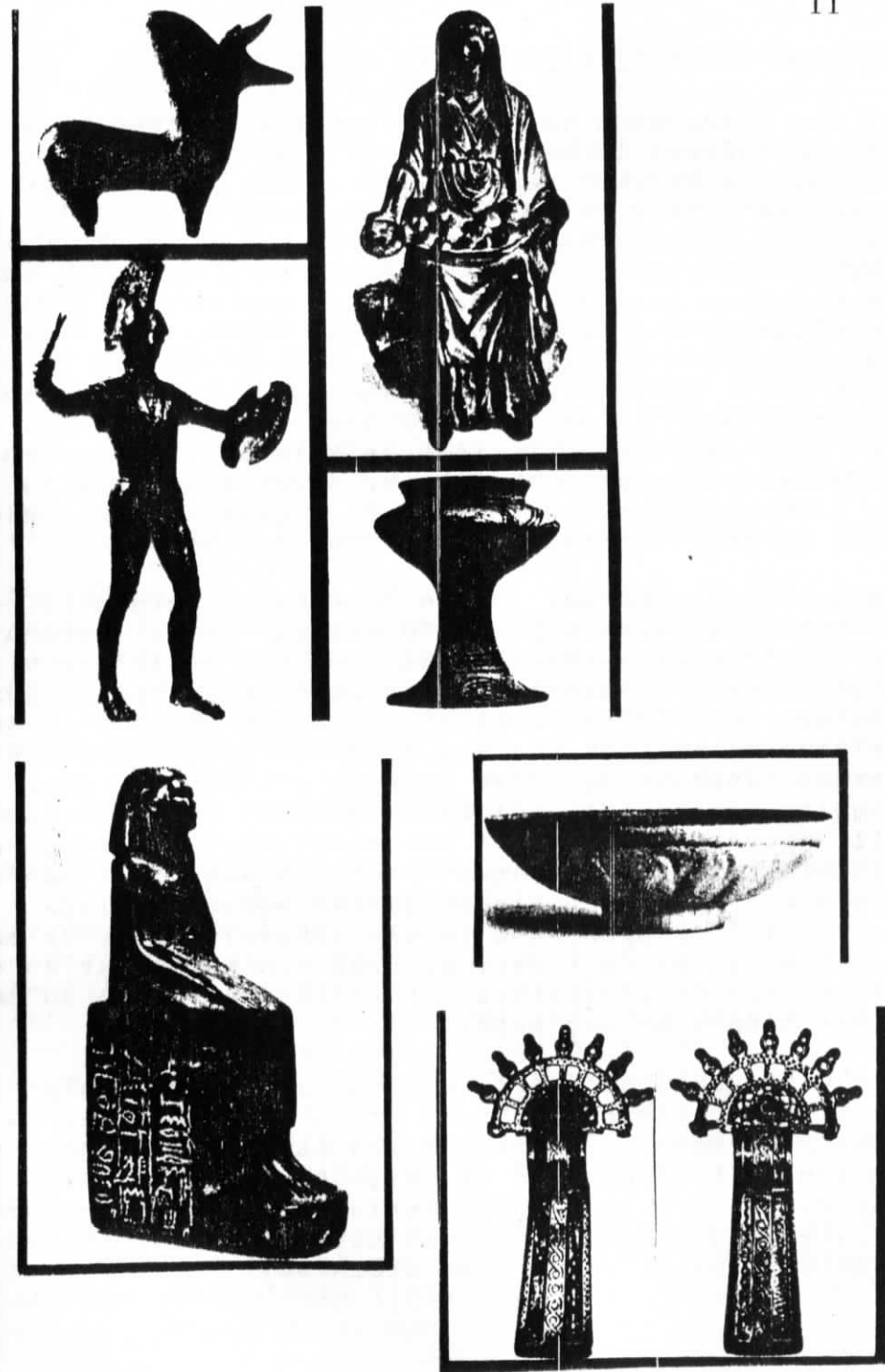
Vijftig ha park, beplant met eeuwenoude bomen, versierd met Oosters brons en beeldhouwwerken uit de 19° en 20° eeuw, een sobere en harmonieuze architectuur, gevarieerde verzamelingen van een onverwachte rijkdom en kwaliteit... dit alles maakt van Mariemont een kunsthistorisch centrum dat op onze reisroute niet mocht ontbreken.

Een duizendtal zorgvuldig gekozen voorwerpen geven een overzicht van de evolutie van Europese en Aziatische beschavingen, van het einde van de steentijd tot op heden. De presentatie is tegelijk chronologisch en synoptisch: Grieks marmer, een kolossale buste van een Egyptische koningin, Romeinse fresco's, Han en Tang-keramiek, Song, porselein, jade, Ming en Qing... even zovele meesterwerken, in hun historisch en geografisch kader.

Daarnaast doen neolithische silex-artefacten, gallo-romeins keramiek en brons, Merovingische sierstukken... het leven van onze voorouders herleven. Die evocatie van het verleden krijgt verder een lokale kleur met de geschiedenis van de opeenvolgende kastelen van Mariemont en hun illustere gasten, om te eindigen met de industriële revolutie en de ontwikkeling van de steenkoolindustrie in de 19° eeuw. Ook het porselein van buur Doornik mocht niet ontbreken: naast het meer courante "blauw en wit" bevat de collectie ook de mooiste polychrome decoraties, waarvan de oudste dateren uit de 18° eeuw.

Verder is er nog de "bibliothèque précieuse", met Middeleeuwse manuscripten, wiegedrukken, eerste uitgaven enz. en een "Bibliothèque de documentation" met meer dan 70000 boekdelen en 400 tijdschriften. Er worden bovendien creatieve ateliers en schoolactiviteiten georganiseerd en er verschijnt een trimestrieel tijdschrift.

Tussen ca 11u30 en 14u kunt u er vrij rondwandelen en rustig "piknikken".

DE OUDE SCHEEPSLIFTEN OP HET CANAL DU CENTRE

Op een boogscheut van het welbekende Hellend Vlak van Ronquières is het Centrumkanaal voor Wallonië de laatste schakel van wat men noemt 'La Transversale Sud': de verbinding van Luik via Charleroi naar het Noorden van Frankrijk en de haven van Duinkerke. Het slechts 18,6 km lange Centrumkanaal van La Louvière naar Mons (Bergen) is genoemd naar het nu uitgeputte steenkolenbekken en maakte deel uit van Napoleons grootse projekt, bekend als "le canal du Nord". In 1919 werd het aangepast voor schepen tot 300 ton. In de dertiger jaren was het kanaal een ader van welvaart, toen de kolenschepen aan-en afvoeren: drie miljoen ton per jaar; sindsdien is de streek leeggebloed: er komen dagelijks nog gemiddeld 10 tot 12 schepjes van 300 ton voorbij...

Op het Centrumkanaal tussen Houdeng en Bergen is er een niveauverschil van 90 meter. Om dat verschil te overbruggen werden op het eind van de 19^e eeuw onder meer 4 scheepsliften gebouwd, thans pareltjes van wat men "industriële archeologie" is gaan noemen. Ze kwamen tot stand in een tijd van grote openbare werken, ingehuldigd door Leopold II, gebouwd naar Engelse voorbeelden (Clark Stanfield) en bij Cockerill vervaardigd met het beste wat Waals vakmanschap wist tot stand te brengen. Tot vandaag voelt men de trots bij de mensen die de liften bedienen; zij werken 122 trappen hoog in een schamele keet, de bakken gaan op en neer door de druk van het water en de wetten van de zwaartekracht (alleen de eerste 30 cm water dienen omhoog gepompt).

Het Centrumkanaal heeft veel van zijn oorspronkelijke betekenis verloren, met een bruto-tonnemaat die in 1985 nog amper 1,17 miljoen ton bereikte, of ongeveer 1% van de trafiek over de Belgische binnenwateren. Wat overblijft zijn bouwmaterialen van de cementdrijven, ijzerfabrikaten van Boël, graan uit Noord-Frankrijk en... ingevoerde steenkool!

DE WERVEN VAN STREPY-THIEU

In het raam van de wet van 9 maart 1957 werd beslist de Belgische binnenwateren aan te passen voor een gabariet van 1350 ton. Daarbij kwam men terecht bij het probleem dat Napoleon reeds bezig hield: hoe de 90 meter verval overbruggen op de 18,6 km van het Centrumkanaal?

Er werd geopteerd voor de bouw van één grote scheepslift, en omdat zo'n werk al van bij de aanvang onoverzichtelijk was, werd op 22 december 1978 een raamovereenkomst getekend met de Tijdelijke Vereniging Ascacentre, een groep aannemers van burgerlijke en electromechanische werken waarvoor Acec optrad als leider van het consortium. In 1987 waren 21 deelcontracten ondertekend of in uitvoering.

Met de nieuwe scheepslift wil Openbare Werken ineens een verval overbruggen van 73 meter, een wereldrecord. De Belgische mammoetlift is te vergelijken met een prototype en niet zonder overdrijving kan men spreken over eenzelfde orde als bij het ontwerpen van de ruimtependel. De omvang van de werken en de op te lossen problemen wekken bewondering voor dit staaltje van technisch kunnen.

Naast de grondwerken, waarvoor 6 miljoen m³ moest verplaatst worden en waarbij tal van interessante archeologische vondsten werden gedaan, is ook de centrale betonnen toren van de lift reeds klaar. De liftbakken - die gevuld tot 8500 ton zullen wegen - zijn in opbouw, en voorbereidend werk is bezig aan de 380 m lange kanaalbrug (de schepen zullen ooit boven de autoweg varen, in een gigantisch kanaal op pijlers!). Ook werden in 1987 bestellingen geplaatst voor de 144 kabels van elk 85 mm doorsnede voor ophanging en besturing van de bakken.

Bij de nog uit te voeren werken springt vooral de machinekamer in het oog: een constructie zo groot als een voetbalveld (130x75x20 m), te bouwen op 81 meter boven de grond!

Na afwerking moet deze lift van 200.000 ton schepen tot 1350 ton omhoog kunnen hijsen tegen een snelheid van 20 cm per seconde. De translatie zou niet langer duren dan 7 minuten en het hele manoeuvre zou niet langer duren dan 40 minuten. De installatie is bovendien beveiligd tegen aardbevingen tot kracht 7 op de schaal van Mercalli.

De 21 toegewezen deelcontracten vertegenwoordigen een waarde van 11,3 miljard. Begin 1987 werd nog een belangrijk contract van ca 1 miljard ondertekend voor de bouw van de kanaalbrug. In mei vorig jaar waren werken in uitvoering voor een bedrag van 1,3 miljard. Openbare Werken meent dat de werken in 1992 (!) kunnen beëindigd zijn en dat het complex in 1993 operationeel zou worden. In die veronderstelling komt men uit bij een raming tussen 18 en 20 miljard actuele franken. Voorwaarde is echter dat de kredieten zo snel worden vrijgegeven dat de resterende werken volgens plan kunnen voltooid worden. Het Sint-Annaplan leek die planning te doorkruisen, maar Openbare Werken probeert daar nu een mouw aan te passen.

Volgens de vooruitzichten kan de trafiek op het Centrumkanaal oplopen tot 7 à 10 miljoen ton per jaar als de scheepslift van Strépy-Thieu operationeel wordt. Maar dat werd ook gezegd toen het Hellend Vlak van Ronquières (vlak in de buurt) in gebruik werd genomen. En de Vlamingen betalen mee!

(Bronnen: voor de artikels over Bois-du-Luc, het Centrumkanaal en Strépy-Thieu deden we een beroep op bijdragen van Mon Vanderostyne in Het Nieuwsblad van 2/3 en 30/31 mei 1987)

SAINT-FEULLIEN: VAN HEILIGE TOT ABDIJBIER...

Volgens de traditie was Le Roeulx een cultusplaats, gewijd aan Apollo. Ongetwijfeld liet St. Feuillien, die de streek kerstende, er om die reden een kapel bouwen, waarnaast hij in 656 werd vermoord.

Te zijner gedachtenis lieten de Premonstratenzers er een abdij bouwen die ze gedurende bijna 7 eeuwen, van 1125 tot 1796, zouden betrekken.

In de loop van haar lange geschiedenis heeft de vestiging heel wat te lijden gehad: in 1185 werd ze door de Brabanders verwoest, in 1366 door de Vlamingen, in 1554 door de Fransen, in 1568 door de Geuzen en gedurende de oorlogen van de 17^e en 18^e eeuw door talloze vreemde legers. In 1796 werd ze afgeschaft en met de grond gelijk gemaakt, zodat vandaag alleen de onzichtbare funderingen nog overblijven.

De overeenkomsten met de geschiedenis van de Priorij van Corsendonk lopen door tot op heden: net zoals bij ons de vroegere 'paters' inspiratie leverden voor het brouwen van een zeer gesmaakt streekbier werd ook in Le Roeulx in 1960 de "Saint-Feuillien" boven de doopvont gehouden.

Inhoud

Heemkundig museum Oud-Turnhout	p. 1
100 jaar Sint-Antonius Oosthoven	p. 2
Hooimaand - Linogravure G. Aerts	p. 3
Het Haar (lied verzameling A. Driesen)	p. 4-5
Met de Heemkundekring op reis	p. 6
De mijnwerkerssite van Bois-du-Luc	p. 7-9
Park en Museum van Mariemont	p.10-11
Oude en nieuwe scheepsliften op het Canal du Centre	p.12-14
Saint-Feuillien: van heilige tot...	p.15

